

Moravský Krumlov (okr. Znojmo)

Moravskokrumlovská obora; „Kulatý palouk“, „Velké pole“, parc. č. 3956, 3935, 3931, 3927, 3917, 3948/1; 3929, 3920, 3928, 3919, 3917, 3922.

Středověk, novověk. Vodní dílo, vodní nádrž. Průzkum detektorem kovu. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Jihoarmavské muzeum ve Znojme, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.0384542 N, 16.3907814 E; 49.0404494 N, 16.3841722 E

Areál obory Moravský Krumlov náleží k významným archeologickým lokalitám, kde byly zjištěny zásadní nálezy z pravěku, týkající se nejen těžby rohovce, ale také pohřbů či depotů kovových předmětů. Během roku 2022 jsme za podpory amatérských spolupracovníků s detektory kovů provedli archeologický průzkum při revitalizaci vodních nádrží v poloze „Kulatý palouk“ a „Velké pole“ (obr. 74). Na rozdíl od kovových depozit soustředěných v jihozápadní části obory (např. Salaš 2021) jsme se pohybovali spíše v její střední části.

Průzkum u vodní nádrže Kulatý palouk byl z archeologického zájmu negativní a vysbírány byly pouze recentní nálezy a střelivo. V případě vodní nádrže Velké pole byl průzkum úspěšnější. Vodní plocha na stávajícím místě je uvedena již na indikační skice stabilního katastru z roku 1825 (MZA). Kromě recentních kovových nálezů, které představovaly zlomky podkov, pracovního náradí, kovový odpad a střelivo, jsme konstatovali hodnotné archeologické nálezy. U sypané hráze jsme identifikovali nález mariánského poutního křížku, na němž se z přední strany dochovala plastika Ježíše a z rubu postava Marie s Ježíškem. Z dalších novověkých nálezů můžeme jmenovat krejcar Františka I. (II.) z roku 1800 (mincovna Vídeň) a čtyřhrannou zdobenou přezku. Do období středověku spadá nález železné sekery a stříbrného pražského groše.

Obr. 74. Moravský Krumlov. Detektorový průzkum u vodní nádrže Velké pole. Foto A. Nejedlá.

Fig. 74. Moravský Krumlov. Metal detector survey at the Velké pole reservoir. Photo by A. Nejedlá.

Literatura

MZA: *Moravský zemský archiv*. D9 Indikační skici. Stabilní katastr, 1825. Sign. 2189, ID MOR218918250, Rakšice.

Salaš, M. 2021: Středobronzový metalický depot Moravský Krumlov 3 a Krumlovský les jako další příklad multidepozitní a sakrální krajiny. *Studia archaeologica Brunensia* 26(1), 141–164.

Summary

In 2022, a metal detector survey was carried out in connection with the revitalization of water reservoirs in the Moravský Krumlov game reserve (Moravský Krumlov cadastral area, Znojmo District), specifically around the Kulatý palouk and Velké pole reservoirs (Fig. 74). While the survey at the Kulatý palouk reservoir did not reveal any archaeological contexts, the Velké pole location yielded valuable finds from the medieval and modern periods, the most notable being the discovery of a silver Prague groschen from the 14th century.

Alena Nejedlá

Moravský Písek (okr. Hodonín)

„Podluží“.

Středohradištní období (RS3). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -547031.23, -1187270.51

Během záchranného archeologického výzkumu bylo v roce 2023 v Moravském Písku při stavbě „Plán využívání ložiska Podluží, retenční nádrž obce Moravský Písek“ (Lečbych 2023) prozkoumáno celkem 16 do podloží zahluobených objektů sídlištního charakteru (zásobní jáma, křlové jamky a neurčité sídlištní objekty). Na rozdíl od minulých výzkumných sezón, kdy se v souboru nemovitých nálezů objevovaly objekty z různých období pravěku, bylo možné všechny tyto objekty zařadit do středohradištního období. Z výplní všech prozkoumaných objektů pak byla získána kolekce keramických střepů, zvířecích kostí a některé další předměty: mazanice, kamenná broušená industrie, neurčité zlomky bronzu, železa a artefakty z tvrdých živočišných materiálů.

Literatura

Lečbych, M. 2023: Podluží 3418, 3419, Plán využívání ložiska Podluží, retenční nádrž obce Moravský Písek. Rkp. nálezoové zprávy, č. j. MTX202300529. [cit. 2024-11-09]. Uloženo: Archiv nálezoových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202300529>.

Summary

Several settlement features from the Middle Hillfort period were excavated during a rescue excavation carried out in Moravský Písek (Hodonín District) in 2023.

Marek Lečbych

Moravský Žižkov (okr. Břeclav)

„Nová remíza“, parc. č. 4276.

Druhá světová válka. Hrob. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Během plánovaného detektorového průzkumu polní trati „Nová remíza“ v k. ú. Moravský Žižkov našel spolupracovník Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., polní lopatku pocházející z výstroje Rudé armády a pod ní ležící boty s lidskými kostmi. Nález ohlásil Policii ČR v Břeclavi, která požádala o spolupráci

Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i. Na místě byl proveden krátký záchranný archeologický výzkum, který spolu s následným posouzením artefaktů a kosterních pozůstatků potvrdil dataci nálezů do období 2. světové války. Nalezené kosterní pozůstatky náleží dle zbytků výstroje a výzbroje neznámému příslušníkovi Rudé armády, který zde padl nejspíš v nočních bojích ze 13. na 14. dubna 1945. Voják zemřelý mezi 25. a 35. rokem života trpěl silnou kazivostí chrupu zcela bez známek odpovídajícího ošetření. Po starší zlomenině měl deformovaný a zkrácený levý bérec, musel výrazně kulhat. Nález byl ohlášen Ministerstvu obrany ČR.

Literatura

Neuvejeno.

Summary

The grave of an unknown Red Army soldier who died in April 1945 was discovered during a metal detector survey in 'Nová remíza' field (Moravský Žižkov cadastral area, Břeclav District).

Jiří Kala

Nedvědice (k. ú. Pernštejn, okr. Brno-venkov)

Státní hrad Pernštejn, parc. č. 60, 287.

Vrcholný středověk – novověk. Hrad. Skupina/síť sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Brně.

Lokalizace: WGS-84: S1/2023–49.4521350N, 16.3164869E; S2/2023–49.4523836N, 16.3161033E

V srpnu 2023 provedla Archaia Brno z. ú. ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územní odborné pracoviště v Brně, dvě sondy v prostoru prvního předhradí hradu Pernštejna, při vnitřní patě severovýchodní hradební zdi (obr. 75). Cílem sond bylo prozkoumat charakter, dochování a mocnost archeologických terénů a ověřit podobu a stav dnes podzemní části hradební zdiva, které trpí statickými poruchami.

Sonda S1/2023 se nacházela při vnitřní patě severovýchodní hradební zdi prvního nádvoří, v její jihovýchodní části, přibližně 20 m od brány vedoucí směrem k Nedvědici. Měla rozměry 2 × 1,4 m a dosáhla hloubky až 2,2 m od dnešního povrchu. V rámci sondy se podařilo zachytit následující situaci. Svrchní, cca 50 cm mocná vrstva byla tvořena záměrně přemístěnou ornici (s. j. 101), kdy se jednalo o úmyslně vzniklý zahradní horizont. Ke vzniku vrstvy mohlo dojít patrně v 18. či 19. století. Níže uložené vrstvy s. j. 102 a 103 o mocnosti cca 60 cm pak představují vyrovnávky vzniklé v poměrně širokém intervalu 17.–18. století. Povrch vrstvy s. j. 104 pak představuje úroveň pochozího povrchu v době po výstavbě tohoto úseku opevnění, tedy někdy v 2. polovině 16. století. Vrstva s. j. 105 v podstatě spolu s vrstvami 106 a 107 vznikly v době výstavby hradby, tedy asi v 1. polovině 16. století, a byla jimi vyrovnána úroveň u hradby a přikryta původní podzemní část zdiva. Podařilo se zachytit i tenkou vrstvu rozšlapané malty s. j. 108, která patrně představuje tzv. stavební úroveň k hradbě, tedy úroveň povrchu v době výstavby hradby. Na dně sondy bylo zachyceno silně navětralé skalní podloží (s. j. 100), tvořené místním svorem. V sondě bylo také odkryto zdivo severovýchodní hradby prvního předhradí. Tato hradební linie není dnes tvořená jednou konstrukcí, ale je výsledkem složitějšího stavebního vývoje. Úsek hradby, při kterém byla realizovaná sonda S1, vznikl patrně spolu s drobným

bastionem, jehož součástí je brána vedoucí směrem k Nedvědici. Charakteristickým prvkem zmíněného hradebního úseku jsou pro naše území netypické kalhotové střílny. Právě pod jednou z nich se nacházela sonda S1. Výše zmíněný pochozí horizont na povrchu vrstvy s. j. 104 představuje úroveň, ze které byly tyto střílny obsluhovány. Tehdejší pochozí povrch se tedy nachází cca 1 m pod dnešním povrchem terénu. Není vyloučeno, že se na místě původně nacházel ještě krytý ochoz či nějaký dřevěný chodníček.

Samotná hradba (s. j. 900) byla založena do navětralého podloží (s. j. 100), přičemž 60–100 cm vysoký předzáklad byl původně stavěn do otevřeného terénu a až posléze byl přisypán. Předzáklad oproti vlastní zdi předstupuje o cca 40–60 cm a patrně se snaží vyrovnat přirozené či druhotně vzniklé deprese ve skalním podloží. Samotné zdivo je kamenné, řádkované a lepené na kvalitní vápennou maltu. Ojedinelé byla zachycena i původní úprava povrchu nadzemní části zdiva, jež byla opatřena pouze omítkou z roztírané malty. Nad samotnou sondou, tedy nad úrovní terénu, se nacházela jedna z kalhotových střílen. V její konstrukci jsou použity cihly, a to jak pro vlastní špalety střílny, tak v mladší zádívce. Ostatní cihly v dotčeném úseku hradby jsou výsledkem mladších oprav.

Sonda S2/2023 se nacházela také při vnitřní patě severovýchodní hradby prvního předhradí, ovšem při její severní části, přibližně 15 m jihovýchodně od budovy tzv. hájenky. Sonda měla rozměry 2,1 × 2 m a maximální dosažená hloubka činila 1,7 m. V rámci sondy se podařilo odkryt zdivo hradby s. j. 902, které do sondy oproti nadzemní části předstupovalo. Dnešní nadzemní zdivo totiž v tomto úseku vzniklo až ve 20. století a původně se zde nacházel plot a hradba samotná tvořila pouze taras. Koruna zdiva s. j. 902 a svrchní cca tři řádky byly vyzděny jiným způsobem než zbytek níže se nacházejícího zdiva. Líc byl mírně předsazen směrem k jihu. Navíc byly v koruně zdiva patrné dvě kapsy – výraznější na severozápadní straně, pouze velice mělká na jihovýchodě. Tyto kapsy snad sloužily pro uložení trámů (polštářů) pro prkennou podlahu blíže neznámé stavby. Stopy po těchto polštářích byly v podobě dvou žlábků patrné i v ploše sondy (zahluhovaly se do s. j. 110). Zbytek zdiva s. j. 902 byl odhalen pouze v malém úseku v jihovýchodní části sondy. Líc zdiva je silně vychýlený severovýchodním směrem, a to na 1,6 m výšky přibližně o 20 cm. Zdivo je převážně kamenné s ojedinělými zlomky cihel či prejzů. Je pojeno na vápennou maltu a nepříliš kvalitně řádkováno. Svrchní cca 1 m líce zdiva byl patrně stavěn do volného prostoru. Spodní část byla možná již lita do výkopu, ale tyto partie zdi nebylo možné – vzhledem k dalším nalezeným konstrukcím – zkoumat. Vzhledem k charakteru zdiva je otázkou jeho stáří, zda jde o relikť upravované gotické hradby, nebo jde o mladší, znovu vystavěný úsek.

V sondě byly zjištěny i další archeologické situace. Kromě výše zmíněné prkenné podlahy, která byla součástí dosud neznámé stavby, byly zachyceny i další podlahové úrovně. Šlo o hliněnou podlahu interiéru s. j. 110, která se nachází cca 14 cm pod dnešním povrchem. Pod touto podlahou se nacházel relikť další prkenné podlahy, doložené opět ve formě žlabů pro polštáře (s. j. 904). Tato podlahy snad byla součástí stavby, která využívala i malou patku, patrně pro pilíř či polosoup s. j. 905, který byl přizděn k obvodové hradbě s. j. 902. Tyto výkopy byly zahloubeny do suťové planýrky s. j. 111. Pod touto vrstvou byly zachyceny další dvě zděné konstrukce. Prvně se jednalo o poslední dva řádky zdiva s. j. 907, které procházelo v ose severovýchod–jihozápad, tedy kolmo k hradbě. Zdivo bylo pojeno převážně na jíl a snad šlo o podezdívku pro nějakou lehčí stavbu. Zdivo s. j. 907 bylo patrně porušeno mladší konstrukcí s. j. 906. V tomto případě šlo o nároží zdiva zděného na vápennou maltu,